

Lénárt Ferenc

Magán titkosszolgálatok hazai megjelenése és működése

A volt kommunista berendezkedésű országok kormányzati rendjében csakis állami titkosszolgálatok működtek. Zárt világuk, speciális jellegük ellenére azonban – a társadalmi-gazdasági rendszerváltozást követően, a nyugat-európai demokratikus csatlakozásukkal szinte egyidőben – a keleti zónában is megjelentek a magán-titkosszolgálatok. A szerző tanulmányában felvázolja a magán-titkosszolgálatok feladatait, tevékenységük célját, területeit és a privát szférában történő működésük feltételeit és lehetőségeit.

In the governmental system of the former communist countries there were only state secret services functioning. After the change of social and economical system, almost at the same time with joining the Western-European democracies, despite of their closed world and specific characteristics, private secret agencies also appeared in the Eastern zone.

The Author describes in his study the missions, aim and areas of activity of private secret agencies and the conditions and possibilities of their functioning.

Az egykori szocialista országok teljes struktúráját, politikai, társadalmi és gazdasági berendezkedését alapjaiban alakította át a rendszerváltozás, amely – az állami szféra „rovására” – a magánszektor szinte robbanásszerű fejlődését eredményezte. A magánvállalkozások számának gyarapodásával, térnyerésükkel azonban a privátszféra adat- és információvédelme már nem tudott lépést tartani, pedig azok sebezhetősége – a hiányos védelmi ismeretek, az erőszakos piacszerző törekvések, a rosszul értelmezett takarékoság miatt – a fejlettebb országokhoz képest sokkal nagyobb. Míg korábban nem kellett foglalkozni vele, azonban az új piaci körülmények között hatalmas fejlődést produkáló keleti zónában az adatok és információk már sokkal több védelmet igényelnek, akár mint Nyugat-Európában.

A felzárkózás azonban – sajnos sokszor saját kárukra okulva – magán-titkosszolgálati téren is megindult. Számottevőbb fejlődés különösen a – nagyobb profitreményekkel kecsegtető – bankszektorban volt megfigyelhető, ahol a bankszámlák, bank- és hitelkártyák fizikai és elektronikus védelmének nyugat-európai gyakorlata a leghamarabb elterjedhetett. Szerencsére azonban manapság már – a veszélyeket, kockázati tényezőket kellően megismerve és mérlegelve – egyre több magánvállalkozás igyekszik információikat, adataikat illetéktelenektől megvédeni, biztonsági rendszerüket megerősíteni. Remélhetően idejében felismerték, hogy a fizikai védelem még nem teljes védelem, amely annál jóval többet jelent: a kockázatok és veszélyek elvi lehetőségét, esetlegesen megjelenésük időben történő felderítését, a károkozás megelőzését és felszámolását.

Míg a nyugati vállalkozások idejében felismerték adataik, információik védelmének szükségességét, azt igen magas szintre emelték. Addig a hazai magánvállalkozások zöme – egyelőre csak kényszerből – most kezd foglalkozni adatai információ védelmével, melyet sokszor saját kárán tanul meg (pl. konkurencia állandó figyelme, szabadalmak, újítások „lenyúlása”, internetes e-vásárlás kockázatai, adathalászás). Piaci titkaikat, a konkurensok ténykedését (biztonsági intézkedések, új irányok, újítások stb.), az agresszív piacszerzés elleni fellépést manapság egyre inkább már a súlyának megfelelően tudják kezelni, amely a hosszú távú és tartós üzleti siker alapja is lehet. Azonban hazánk alakuló piacgazdaságában a biztonságvédelmi kiadások tervezése, a kiegyensúlyozott, hosszabb távú gazdálkodásra való törekvés még mindig nem annyira jellemző. Számos hazai vállalkozás – részben az átalakuló jogi környezetnek, a felismert törvényi kikapuknak, a fejlett nyugati piacszerző agresszív törekvéseknek – manapság inkább a máának, máról-holnapra él, így a biztonságvédelmi kiadásokat is csak szükséges rossznak tartják.

Titkosszolgálati tevékenység a privát szférában

A rendszerváltozást követően hazánkban is megjelent magán-titkosszolgálatok kezdeti tevékenységének nagyobb részét őrző-védő szolgáltatások nyújtása, amely biztonságtechnikai, védelmi berendezések kiépítéséből, információs szakértői tevékenység végzéséből, magánnyomozó irodák működtetéséből, illetve – sajnos csak kis mértékben – szakmai ismeretek oktatásából élt. Később e téren jelentős minőségi fejlődés ment végbe: a képzettséget alig igénylő élőerős szakmai tevékenység helyett a magán-titkosszolgálatok egyre gyakrabban már komplex (élőerő, technika, adat-kép-jel továbbítás stb.) védelmi-biztonságtechnikai rendszerek tervezésére, kiépítésére, illetve fenntartására és működtetésére kapnak megbízásokat. Mind gyakoribb immár, hogy állami (bíróóságok), kormányzati (egészségügyi intézmények, rendőrség, kormányőrség) alapfeladatokat (személyi biztosítás, őrzés-védelem, informatikai rendszer védelemé stb.) – elsősorban piaci alapon, gazdasági érdekből – is felvállalnak. Magasabb szintű, klasszikus biztonsági, magánnyomozó tevékenységük során persze vállalják a konkurencia üzleti titkainak kifürkészését, személyi dossziékat fektetnek fel az üzleti partnerekről zsarolásra felhasználható adatokkal, melyek aránya Magyarországon már jelenleg meghaladta tevékenységük 50 %-át. Hasonlóan a más tevékenységet ellátó magán vállalkozásokhoz, a hazai nevesebb magán hírszerzők és elhárítók egyre gyakrabban már külföldön dolgoznak, melyre a hazánkban működő multinacionális vállalkozások megrendelése alapján kerül sor.

Tevékenységük sokszor még akadályokba ütközik. Így a szakmai, foglalkozási összeférhetetlenségi norma fenntartását, az ún. kapcsolati tőke hasznosításának lehetőségét az EU is tiltja. Ennek ellenére a magán-titkosszolgálatok szakemberei – mivel a hatályos jogszabályok jelenleg is korlátozzák, így azt mindig is cáfolták – intenzív baráti, személyi kapcsolatot tartanak fenn volt kollégáikkal, barátaikkal, akik a hazai fegyveres és rendvédelmi szervek titkos információgyűjtésre törvényben felhatalmazott szervezeteknél dolgoznak. Eszerint a magán hírszerzést (felderítést) és elhárítást (nyomozást) folytatók korábbi kapcsolataikat „hasznosítva” az állami titkosszolgálatok, rendvédelmi (közhatalmi) szervek – közpénzből finanszírozott, több évtized alatt kiépített, rendszerezett – adatbázisait magán megbízások teljesítésére igyekeznek illegálisan felhasználni. Mint korábbi tanulmányaimban¹ is már vázoltam, mindez a közeljövőben – jogszabályi felhatalmazással, az állami szakmai munka elsődlegessége mellett, a megszerzés eszközeinek, módszereinek szigorú védelmével – az állami adatok, információk, források felhasználásával akár már piaci alapon megvalósítható lehet, csökkentve némileg ezáltal az állami szakmai munkára fordított költségvetési kiadásokat, illetve az állami adatbázisból történő üzleti alapon történő kiszivárogtatásokat, konkurens megbízások teljesítését.

Érthető okok alapján a már működő magán-titkosszolgálatok kialakult információbázisa – a sokkal komplexebb állami bűnügyi, operatív adatbázisokkal szemben – jelenleg csak egyes személyes adatokra, részinformációkra terjed ki. A teljes adatbázis kiépítése, majd felhasználása azonban csupán idő, pénz és összefogás kérdése. Mivel a magán-titkosszolgálatok adathalmaza előbb-utóbb úgyis létrejön, abból valós haszna kimaradása esetén az államnak nem igen lesz, így az állami és a magán-titkosszolgálatok piaci alapon történő szakmai együttműködése, adatbázisaik kölcsönös használata akár már rövidtávon is elképzelhető. Az esetleg csak adatvédelmi szempontból kifogásolható szakmai együttműködési, adat-ütköztetési stb. tevékenységük legalizálása már csak a döntéshozókon, jogalkotókon és törvényhozókon múlik.

A magán-titkosszolgálati vállalkozások hírszerző (felderítő) és elhárító feladatkörükön túl – gazdasági megfontolásból, a több lábón való állásuk érdekében – egyéb profiljukba illő tevékenységet is végeznek, így a szakmai ismeretek továbbadása oktatás-képzés keretében, biztonságtechnikai védelmi berendezések tervezése, kivitelezése, illetve magánnyomozó irodák működtetése is mind a talpon maradásukat szolgálja.

---

¹ Lénárt Ferenc: Magyarország új hírszerzési rendszerének kialakítása (Belügyi Szemle, 1998. szeptember)
Lénárt Ferenc: Biztonság, nemzetbiztonság (Új Honvédségi Szemle, 2001.1.)

Mind hazánkban, mind külföldön a magán-titkosszolgálatok, mint privát hírszerző (felderítő) és elhárító vállalkozások – az állami monopóliumnak tartott hírszerzés és elhárítás konkurenseként való – kialakulása és fejlődése az alábbiak miatt ígéretes jövő előtt áll:

- speciális hírszerzési (felderítési) és elhárítási ismeretekre és megbízható gyakorlatra piaci alapon a privátszférában is valós igény, szükség van;

- a bűnözés szervezetté válása és fejlődése ellenére titkosszolgálati téren (!) meghozott sokszor indokolatlan állami, kormányzati takarékoság, a reformintézkedések köntösébe bújtatott költségvetési támogatás elvonások, létszámcsökkentések, államháztartási kiadásokkal való megszorítások az állami nemzetbiztonsági szervezetek működését, mozgásterét korlátozzák, melyek így a magán-titkosszolgálati vállalkozásoknak kedveznek;

- az állami titkosszolgálatok működésének hatékonyságát a piaci ismeretek hiánya, a bürokratikus elvárások, gazdasági érzéketlenség mindig is nagymértékben befolyásolta, meghatározta;

- a volt keleti-zónában – a lassan alakuló, hiányos jogszabályi környezet miatt – megjelent határokat is átlépő bűnözés rendkívül jól szervezett magán-titkosszolgálatokat hozott létre. Ezek sokszor háborítatlanul alkalmaznak különleges titkosszolgálati módszereket, erőket és eszközöket, persze bírói, ügyészi engedélyek nélkül. A bűnözés színtere a fekete-, szürkegazdaság szinte valamennyi virágzó területe;

- szinte teljesen megszűnt az állami gazdasági hírszerzés a privátszféra térhódítása, az államnak a termelőszférából való kivonulása következtében;

- a hírszerzés valamennyi ágát tekintve a gazdasági hírszerzés jelentősége és súlya növekedett, az szinte a teljes privátszférát uralja.

A magán-titkosszolgálatok tevékenységének célja, a hírszerzés területei

Napjainkban a modern hírszerző (felderítő) és elhárító magán-vállalkozások tevékenységének célja – márcsak szakmai jellegüknél fogva is – sokrétegű. Elsődleges céljuk az adatok, védett, bizalmas, vagy titkos információk megszerzése legálisan, olykor illegálisan az operatív információ, illetve adatgyűjtési módszerek alkalmazása által. Az átadott – kellően dokumentált, elemzett, értékelt – információkat, adatokat a megbízó elképzelésének

megfelelően az üzleti életben használhatja fel. További magán-titkosszolgálati cél a megbízó által adott helyre (objektumba, területre) hírszerző ügynökök, alkalmi informátorok beszerzése, beépítése, telepítése meghatározott céllal. Célkitűzés lehet az operatív kombinációkkal a megbízó számára kedvező(bb)en befolyásolni (napi, vagy hosszabb távon) a gazdasági folyamatokat, üzleti tendenciákat, piaci trendeket. Az üzleti, gazdasági információk megszerzésének újabb célja lehet továbbá a nemzetközi áru, pénz, tőzsdei stb. előrejelzések, folyamatok, de akár más konkurens célcsoport pénzügyi-gazdasági helyzetének, kereskedelmi döntéseinek figyelemmel kísérése.

A hazai magán-titkosszolgálatok – a piaci alapon működő magánvállalkozások és az állami szervezetek között – részben leplezett feladatok vállalásával törekednek az ellenérdekelt konkurensok szándékait, piaci, üzleti, kutatás-fejlesztési eredményeit, sőt olykor az állami, vagy uniós támogatások rendszerét – azt csak részben teljesítési, illetve abból jövedelmezőbb pénzkinyerési céllal – megismerni.

Magán (üzleti, gazdasági) kémkedés

A rendszerváltozás után, a nyugat-európai demokratikus szerveződésekhez való csatlakozásunkat követően politikai rendszerünket, társadalmunkat, gazdaságunkat is átalakítottuk. Az állami mellett megjelent, sőt dominánssá vált a magántulajdon. Ez a körülmény a korábban (a politikai mellett) meghatározó katonai érdekek hátrébb sorolását és – az állami mellett – a magán gazdasági érdekek védelmét jelentette. Az üzleti életben meglévő, csak számunkra új pénzügyi-gazdasági harc a gazdasági érdekek és értékek előtérbe kerülését eredményezte. A korábbi fix, jól átlátható, államilag védett piaci pozíciók, érdekek és értékek megmaradásáért, esetleg új részesedés növeléséért – a nemzetgazdaságot érintően az állami mellett – a magánszektor szereplői készek bármilyen eszközt igénybe venni gazdasági érdekeik szerint. Mindehhez azonban rengeteg adatra, információra van szükségük, amelyeket részben nyíltan, részben burkoltan lehet csak beszerezni. Itt kapcsolható össze a piacgazdaság más szereplőivel a magán-titkosszolgálat. A megbízás során a magán (üzleti, gazdasági) információgyűjtés², kémkedés³ célja a magánszférában a gazdaság, a tudomány, a kereskedelem, az üzleti élet területén jelentkező versenypozíció fenntartása, a konkurensnel szemben meglévő lemaradás elkerülése, sőt piaci előny megszerzése és megtartása. Ez különösen a piaci stratégiai döntések meghozatalakor fontos a

² Ide tartozik az üzleti titok fogalma, amely a gazdálkodáshoz kapcsolódó minden olyan tény, megoldást, adatot, vagy információt foglal magába, melynek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik.

³ Lényeges megkülönböztetni a gazdasági és az ipari kémkedést. Az első mögött az azt védő állam áll, a második pedig egy vállalkozás, intézet által támogatott információszerzés.

felhasználójának.

A társadalom és gazdaság meghatározó más (kereskedelem, bank, ipar stb.) területeihez hasonlóan, a fejlődés hatására a hírszerzés (felderítés) és elhárítás eszközei, módszerei, eljárásai egyre finomodtak, hatékonyabbak, eredményesebbek lettek. A hírszerzési (felderítési) és elhárítási tevékenység súlypontja áthelyeződött, a korábbi politikai, katonai oldalról az ipari, gazdasági, műszaki-tudományos területekre. Megjelent a rövid-, középtávú helyett a nagyobb távolságú, a korábbi kelet-nyugati irányú mellett az észak-déli irányú információszerzés, illetve előtérbe került az ún. körkörös hírszerzés (felderítés) és elhárítás.

A magán-titkosszolgálatok által folytatott hírszerzés (felderítés) és elhárítás tevékenységek között leginkább klasszikus ipari kémkedés terjedt el. Ez ellen a privátszféra vállalkozásai mindig igyekeztek valamilyen szinten (biztonságtechnikával, beléptető-rendszerrel) védekezni, pedig sokszor elegendő lehetett volna a saját dolgozóinak a figyelmét felhívni az indokolatlan fecsegés, e-mailezés elkerülésére, vagy még hatásosabb lehet az ellenőrzési rendszer erősítése, munkahelyi szigorúbb előírások, rendszabályok életbe léptetése, betartatása.

A magán-titkosszolgálatoknál leggyakoribb ipari kémkedés – megjelenési formáját tekintve – számos formája nálunk is kialakult. Az ügynöki tevékenység üzleti célú előre meghatározott, konkrét céllal történő végzése. Gyakori továbbá az ún. beépüléssel módszer, ahol szakemberként a konkurens cégnél helyezkedik el a felderítő, illetve elterjedt még a baráti, volt kollegális kapcsolatokat kihasználó tudatos információszerzés, amelyet elsősorban anyagi tényezők motiválnak. A számítástechnika térhódításával napjainkban igencsak elterjedt a számítási- és informatikai úton megvalósított adat- és információszerzés, amely történhet aktív és passzív módszerekkel. Nem minősül ipari kémkedésnek a nyilvános és/vagy (szándékosan, vagy hanyagságból) nem védett forrásból nyert információk, továbbá a piacpolitikai elemzés, helyzetértékelés. E kettő közötti határvonalat a tevékenység legális, vagy illegális végzése határozza meg.

Magán-titkosszolgálatok által igazán fontos, értékes adatok, információk erőszakos ráhatás (kényszer) által megszerezhetők. Ez persze a kevésbé fejlett országokban működik többé-kevésbé hatékonyan, gyakran zsarolás, gyilkosság, rablás, pszichikai kényszer alkalmazásával. Adat és információ kerülhet illetéktelen kezekbe gondatlanság által, amely leggyakrabban fecsegéssel, szervezetlenséggel párosulva valósul meg. Veszélyes lehet továbbá a munkatársak fanatizmusa, vagy lazasága is.

Magán (üzleti, gazdasági) elhárítás

A fejlett digitalizmus korában, a túltermelő-szolgáltató piacgazdaság korában minden gazdasági adat, információ védelme alapkövetelménnyé vált. Ha ezek egy vállalkozás ezt nem ismeri fel, vagy nem költ rá eleget azonnal hátrányba kerülhet konkurensével. Az új típusú piacgazdaság korában az adat- és információbiztonság már nemcsak az adatok, információk megtartását (elhárítás), illetve újabbak megszerzését (hírszerzés) jelenti, hanem mindezek megelőzésére is ügyelni kell. A megelőzésen túl azonban az adatok, információk biztonságos kezelése, elemzése és értékelése is kiemelten fontos, ha nem akarjuk azokat elveszíteni.

Társadalmi-gazdasági rendszerváltozásunkat követően a magyar biztonságpolitika – mint sok minden más – átértékelésre került. Mindezt nemcsak a változások, hanem az új globális veszélyek, fenyegetések megjelenése, azokhoz való alkalmazkodásunk szükségessé tette. A hazai vállalkozások sokszor saját kárukon okulva ismerték meg a versenypiac számos tisztességtelen elemét. Az üzleti világ minderre „válaszul”, jogos önvédelme által ún. versenypiaci hírszerzést⁴, illetve üzleti, gazdasági elhárítást folytat konkurensi alkalmanként gátlástalan cselekedetei kivédésére. A magánvállalkozások többsége ha lassan is, de felismerte, hogy saját biztonsági érdeke a versenytársak szándékainak, erejének megismerése. Egy vállalkozónak, befektetőnek már rövidtávon is megéri adatait, információit megvédeni. Ennek felismerése alakítja igazán át azon biztonsági gondolkodásmódot, amelyben és a tevékenység végzésében persze csak a magán-titkosszolgálatok vehetnek részt. A társadalmi-gazdasági változások hatására, a létszámleépítések, a szervezeti korszerűsítések, a piacgazdaságra való átállások miatt a magán-titkosszolgálatoknál is kialakult azon vállalkozói kör, amely – korábbi tapasztalatait, ismereteit, profi kiképzését, esetleg baráti körét hasznosítva – az új viszonyok közepette piaci körülmények között, a magánszférában kamatoztatja megszerzett speciális tudását. Sokszor azonban a folyamat – a keleti zóna más országaihoz hasonlóan – néha nem épp egyenesen, tisztességesen megy végbe, melyre ráadásul még a jogszabályok rásegítenek (nincs részletes információbiztonságot rendező törvény, a magánhírszerzés [felderítés] és elhárítás rendszere nincs szabályozva).

Alternatív együttműködés

Az állami és a magán-titkosszolgálatok közötti együttműködés az idők folyamán hamar kialakult. A titkosszolgálatok – szigorúan szakmai és törvényes – együttműködése (alternatív együttműködés) elkerülhetetlen és szükségszerű is, azonban kizárólag a kölcsönös anyagi érdekek mentén,

⁴ Tartalma az angol business-, vagy competitive intelligence kifejezéseknek megfelelő.

különösen a teljesebb információszerzés és hasznosítás, az állami koordináció és kontroll fenntartása érdekében. Az alternatív együttműködés elsősorban az államnak érdeke azért, hogy a magán-titkosszolgálatokat feletti törvényi (állami) kontroll, ellenőrzés biztosítva legyen. A hatályos jogszabályok érvényre juttatása, az EU-nak, NATO-nak való megfelelés hazánk számára is kiemelten fontos. Az állami kontroll garantálhatja továbbá a szakmaiság fenntartását, biztosítását, illetve a minőségbiztosítást és a szakmai rendszerszemléletet.

Az alternatív együttműködés elengedhetetlen a lakosság, a magán vállalkozások különféle adatainak, információinak magán-titkosszolgálatok általi kezelése miatt, különösen, ha a privát szolgálati tevékenység hagyományos államigazgatási (önkormányzati, rendőrségi, szakmai kamarai) eszközökkel való „tisztán tartása” nehezen biztosítható. Közérdek az is, hogy a védendő adatokat, információkat a hatályos törvényeket betartó, hiteles személyek, szervek kezeljék, illetve hogy mindezt bűnöző egyének, a szervezett bűnözés céljaiknak megfelelően ne használhassák fel.

Kvázi hírszerző közösség

Hazánkban is szükséges, hogy – az állami és a magánérdekek védelme során – a magán-titkosszolgálati vállalkozások a hatályos jogi normáknak megfelelően, szakmai garanciákkal, a bűnöző elemektől mentesen működjenek. A javasolt állami és magán-titkosszolgálatok közötti alternatív együttműködés az elvárható szakmai színvonal, annak hatékonysága, eredményessége, jogi rendezettsége miatt is fontos. Ahhoz, hogy mindez a gyakorlatban is megvalósuljon, valamennyi állami-, magán-titkosszolgálat és egyéb szervek, szervezetek bevonásával a titkosszolgálatok új rendszerét, ún. kvázi *nemzeti hírszerző közösséget* kell létrehozni és működtetni.

Nemzetközi szinten a magán és az állami szférában több, szoros kapcsolatban álló titkosszolgálati szerv, vállalkozás együttműködése ismert (amerikai, orosz). Együttműködésük, tevékenységük akár modell értékűnek tekinthető. Függetlenül attól, hogy a mintaként is szolgáló észak-amerikai, orosz stb. hírszerző közösségek a hazaihoz képest nagyságrendekkel nagyobb közigazgatási rendszert fognak át, azok szakmai működési rendszerét – felügyeleti, irányítási és szervezési oldalról, az erőforrások, a közös titkosszolgálati célok és érdekek függvényében – mindenképpen szükséges megismerni a hazai bevezethetőség érdekében.

A hagyományos értelmezés szerint az állami hírszerzés (felderítés) olyan tevékenységet folytató szervezet, amely közvetlenül a végrehajtó hatalomtól (kormánytól) és/vagy közvetetten a törvényhozástól (jogszabályok

által) kap felhatalmazást titkos információk külföldi államokban történő gyűjtésére, illegális módszerekkel. Ezen kívül – némely országban – a hírszerzés további speciális műveleteket, akciókat is végezhet, melyek által befolyásolható más külföldi állam politikai, gazdasági, katonai vagy egyéb helyzete. A hírszerzésben (felderítésben) a speciális műveletek végrehajtásában monopóliumot élvező speciális szervezetek komplexuma a nemzeti hírszerző közösség, amely magában foglal minden hírszerzési (felderítési) és elhárítási struktúrát, még azokat is, amelyek nincsenek közvetlenül alárendelve az állam elnökének és a kormánynak. A közösséghez tartozik a belföldi terepen hírszerző (felderítő), elhárító (kémelhárító) és alkotmányvédő alaptevékenységet végző valamennyi szervezet, vállalkozás. Alapfeladatuk egy valóban hatékony hírszerző (felderítő) és elhárító szolgálat irányítása, működtetése, tevékenységük összehangolása, koordinálása.

A nemzeti hírszerző közösségbe tartozhatnak még az államhatalmi, kormányzati tárcáknak a bizalmas és titkos – titkosszolgálati eszközöket, módszereket alkalmazó – pénzügyi, külpolitikai, bel- és külgazdasági, iparfejlesztési és kutatási területein működő szervezetek is. Amennyiben mindez hazánkban is megvalósulna, úgy ebbe, valamint a szervezet működésének ellenőrzésébe – valamennyi titkosszolgálat mellett – mindenképpen be kell vonni az érintett minisztériumokat, államigazgatási szerveket, önkormányzatokat, továbbá a Legfőbb Ügyészséget, az Állami Számvevőszéket, az APEH-et, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács tagjait. E téren állami, kormányzati változtatások (államháztartási reformcsomag, közigazgatás-korszerűsítés stb.) csak a titkosszolgálatoknak és a nemzetbiztonsági tevékenységben érintett egyéb közigazgatási szerveknek, magán-vállalkozásoknak kvázi hírszerző közösségbe történő szervezése útján, törvények, egyéb jogszabályok módosításával és a jelenlegi általános nemzetbiztonsági és bűnügyi titkosszolgálati jellegű információgyűjtés feladatrendszerének meghagyása mellett lehetséges.

Hazánkban bár nagyon kevés az esély arra, hogy a nemzeti titkosszolgálatok átalakítására, állami korszerűsítésére napjainkban sor kerüljön, a szakmai fejlődés érdekében mégis ki kell építeni a titkosszolgálatok – szövetségi kötelezettségeknek is eleget tevő – új, összefüggő, koordinált rendszerét és közösségét. Szükséges továbbá a titkosszolgálati/kvázi hírszerző közösségi együttműködés a hazai (párhuzamosságok elkerülése, költségtakarékosság) és a szövetségi (EU, NATO együttműködés) szinteken. Mindehhez elengedhetetlen viszont, hogy a titkosszolgálatokat és tevékenységüket ne misztikus homály fedje, azok lényegesen átláthatóbban működjenek, figyelemmel munkájuk jellegére, a jogszabályi előírásokra. A titkosszolgálatoknál is akad tehát tennivaló: jogállami garanciával továbbra is biztosítani kell a szolgálatok törvényes,

szakmai munkáját és azt, hogy a politika ne tudja fel/kihasználni, egyoldalúan ne befolyásolhassa érdekeinek megfelelően. Mindez ösztársadalmi érdek is. A titkosszolgálati rendszer átlátható működéséhez elengedhetetlen továbbá a szövetségi elvárásoknak is megfelelő állami (kötségvetési) garanciák biztosítása.

Már rövidtávon is szükséges biztosítani, hogy egy létrehozandó kvázi nemzeti hírszerző közösség – a szakmai, politikai döntéshozók igényeinek kielégítésén túl – a magyar közigazgatási rendszerbe és gyakorlatba be legyen illeszthető. Elvárásként fogalmazható meg továbbá, hogy a létrehozandó kvázi hírszerző közösség jogilag, szakmailag rentábilisan is fenntartható legyen és mindenkor feleljen meg a nemzeti és szövetségi érdekeknek és értékeknek.

A legnagyobb külföldi magán-titkosszolgálatokról néhány szót A Föld országainak az évszázadok során kialakult eltérő kulturális, technikai, gazdasági fejlettségi szintje mindig is egymás ellen folytatott hírszerzést (felderítést) indukált. Míg a hagyományos gazdasági hírszerzés kizárólag a magánszféra üzleti, gazdasági (termék) titkainak megszerzését jelentette, addig újabban az már magában foglalja a saját vagy más államok, kormányok (és a magánszféra) gazdasági szándékainak, stratégiáinak elemzését és értékelését, illetve hatásvizsgálatukat a privát pénzügyi-gazdasági érdekek, elnyerhető megbízások, pályázatok tükrében. Míg a klasszikus üzleti, gazdasági hírszerzés, elhárítás csak alapvető, kézzel fogható fontosságú információkat ad, addig már az amerikai – több állami és magán titkosszolgálati szervezeteket tömörítő – *nemzeti hírszerző közösség tevékenysége* az ország számára sokkal mélyebb, hatékonyabban felhasználható eredményeket produkál.

Manapság szinte valamennyi ország, magán gazdasági társaság az üzleti, gazdasági kémkedést inkább „normális” üzleti felderítő tevékenységnek tekinti, mint elítélendő cselekedetnek, ahol – növekvő állami megbízás mellett, ugyanakkor a diplomáciai bonyodalmak elkerülése miatt – inkább a magán-titkosszolgálatok kapnak fő szerepet.

A társadalmi-gazdasági átalakulásokat követően a volt szovjet érdekszférába is hatalmas iramban nyomultak be az országhatárokat átívelő multinacionális gazdasági társaságok. A viszonylag szűz keleti blokk országaiban a makrogazdasági piacszerző tevékenységek, a magánvagyonok védelme a vállalkozásokat is rávette az őrző-védő, információ szerző hírszerző (felderítő) és elhárító tevékenységekben jártas magán-titkosszolgálatok alkalmazására, mely azok növekedését, komplett iparággá fejlődését is eredményezték.

A magán-titkosszolgálati tevékenység legális végzése mellett azonban megjelent a terrorizmust, a bűnözést is támogató üzleti, gazdasági köntösbe csomagolt hírszerzés, illetve elhárítás, amely elsősorban az államra nézve hordoz valós veszélyeket magában. Mindezt (nemzetközi terrorizmus, kábítószer, prostitúció, fegyverkereskedelem stb.) a keleti zónában – a fekete-, szürkegazdaságot, nemzetközi szervezett bűnözői csoportokat támogatva – a lassú, hiányos jogszabályi környezet is elősegítette.

Összefoglaló következtetések

A hazai piacgazdaság erősödésével, a magán-titkosszolgálatok megjelenésével azok tevékenységére, számuk gyarapodására lehet számítani. A hazai biztonsági szférában megjelenő magán-titkosszolgálati vállalkozások egyre gyakrabban és egyre nagyobb értékben vállalják fel – elsősorban anyagi megfontolásból (ti. az óriási üzlet) – a magánszféra érdekeit szolgáló komplett hírszerzést, elhárítást. A magán hírszerző, elhárító vállalkozások tevékenységének nem megoldott azonban a hazai jogszabályi környezete, így azt a nyugat-európai gyakorlathoz igazodva, minél előbb rendezni (szabályozni) kell, mert a tevékenységet végző vállalkozások törvényi felhatalmazás, ágazati besorolás (TEAOR), állami és szakmai „kontroll” stb. hiányában – speciális feladatokat mindenképpen ellátva – valós ténykedésüket csak leplezve tudják végezni. Működésük legalizálására a hazai jogszabályok (Nbt, Btk.) módosítása által mielőbb sort kell keríteni. Ennek megfelelően a nemzetbiztonsági (Nbt.) és/vagy külön *törvényben kell egyértelműen deklarálni azt, hogy hazánkban:*

– a magán-titkosszolgálatok milyen szakmai, illetve titkosszolgálati jellegű munkát végezhetnek,

– a magán-titkosszolgálatok az állam és intézményei, faji, vallási csoportok ellen, pártok működésével, vezető tisztségviselőivel kapcsolatosan semmilyen hírszerzést és felderítést nem folytathatnak,

– az állami titkosszolgálati alapfeladatok közül taxatíve melyek adhatók át a magán-titkosszolgálatoknak elvégzésre, az állami prioritások, érdekek, biztonsági követelmények, megmaradó kizárólagos állami titkosszolgálati monopólium fenntartásának figyelembe vétele mellett.

Mindehhez az szükséges, hogy az állami, politikai döntéshozók felismerjék a két titkosszolgálati rendszer egyidejű létezését, együttműködésük szükségességét az állami (közösségi) érdekek prioritása, a szakmaiság erősítése érdekében (pl. közös nemzeti hírigények kialakítása,

informális kapcsolattartás, hírszerzési célcsoportok felállítása stb.).

Az állami titkosszolgálatok vezetőinek, a kormányzati döntéshozóknak tudomásul kell venniük, hogy a titkosszolgálatok állami monopóliuma megszűnt, a piacgazdaság e téren is teret nyert és valós társadalmi igényként a magán-titkosszolgálatok megjelenése szakmai fejlődést is eredményezhet. Éppen az állami titkosszolgálati igények magasabb szintű kielégítése, kiegészítése, hatékony működésük miatt szükséges az állami és a magán-titkosszolgálatok együttműködése, illetve a magyar közigazgatás rendszerébe való mielőbbi integrálásuk. A magán-titkosszolgálatok megjelenése szükségszerű tény, különösen ha „kényes” területről van szó. A szakmai életben a kis, kevés számú hazai mellett nálunk is egyre inkább a nemzetközi szakmai multik veszik át a teljes piacot, sokszor még állami feladatvégzést is elnyerve. Manapság a „szakma” a magán-titkosszolgálatok nélkül már elképzelhetetlen. Bár sokszor alaptalanul, de az újra és újra felröppentett „megfigyelési botrányok” állandó „szereplője” hazánkban is a magán-titkosszolgálatok lettek. Nálunk is érvényesül az a nemzetközi „gyakorlat”, hogy titkosszolgálati szakmai területen is átrendeződés tapasztalható az állami szektor rovására, a magánszektor javára. Ezért is szükséges a magán-titkosszolgálatokkal együttműködni, hiszen – márcsak anyagi erejénél, nemzetközi jellegénél fogva – az jobban rálát a szervezett bűnözésre, a kábítószer-kereskedelemre, az országokon átívelő fegyver- és az embercsempészésre.

A jogalkotók jövőbeni kiemelt feladatát képezheti – a kvázi hírszerző közösségekben – a magán-titkosszolgálatok helyének, szerepének meghatározása, működésük nemzetgazdaságba való beintegrálása, nemzetgazdaságunk növekedését fokozó szerepének felismerése, illetve az állami titkosszolgálatokkal való kölcsönös viszonyuk, együttműködésük rendezése. Ehhez felhasználhatók a külföldi magán-titkosszolgálatok elméleti és tudományos módszertannal alátámasztott tapasztalatai, amelyek a hazai gyakorlatba is átültethetők. Mindehhez hasznosítani lehet a még meglévő hazai oktatási és titkosszolgálati szakemberek megszerzett tapasztalatait, illetve a magyar oktatás, képzés, továbbképzés jelenlegi felsőoktatási bázisait, továbbá a média közvélemény- és tudatformáló hatását.

A most még csak tervezett kvázi nemzeti hírszerző közösség létrehozásának, elméleti és gyakorlati összefüggéseinek ismertetését a szerző egy következő tanulmányában tervezi kifejteni.